

Ináncsi Máttyás¹

A Reddit közösségimédia-platform szerepe az orosz–ukrán konfliktus vonatkozásában

The Role of Reddit Social Media Platform in the Russian-Ukrainian Conflict

Absztrakt

A publikációban bemutatjuk a közösségi média szerepét az orosz–ukrán konfliktusban. Kapcsolódóan pedig, hogy a közösségi médiát főleg mely okokból használják a felhasználók, és az ott felmerülő tartalmakat hogyan hasznosítják a háborús információmegosztás céljából (Liveuamap). A kutatásban a Reddit közösségimédia-platform került a fókuszba. Ennek oka a nyílt tartalommegosztás. A publikáció a 2022. január 1. és 2022. november 1. közötti időszak kiválasztott subredditjeinek legnépszerűbb harminc posztját vizsgálja. Pontosban azt, hogy a posztok tartalmilag hogyan viszonyulnak a konfliktushoz. Kiemelten, hogy mennyire van jelen maga a konfliktus, illetve milyen jellegűek a megosztott tartalmak. A kutatás arra a kérdésre is választ ad, hogy milyen arányban van a hivatalos és a nem hivatalos információ a közösségi médiában. A vizsgált posztokból kiderült, hogy a nem hivatalos információ szerepe sokkal súlyosabb, mint a hivatalosé. Ehhez kapcsolódóan a felhasználók nagy mennyiségben fejeznek ki szimpátiát posztjaikban. A posztok affiliációja kapcsán erősen dominál az ukrán oldal, mindösszesen egy olyan poszt volt a vizsgált tartalmak között, amely az orosz oldalt képviselte. Garcia és Cunanan-Yabut tanulmánya a Twitter-széntimentet vizsgálta meg, és ott a felhasználók reakciója hasonló eredményeket nyújtott.

Kulcsszavak: közösségi média, orosz–ukrán konfliktus, Reddit

¹ Nemzeti Köszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola; Nemzeti Köszolgálati Egyetem Kiberbiztonsági Kutatóintézet, e-mail: inancsi.matyas@uni-nke.hu

Abstract

The publication presents the role of social media in the Russian-Ukrainian conflict. It presents how social media is mainly used. What is the main reason of social media usage, how the users and other content creators use the available information from social media for war information sharing (Liveuamap). In this research the Reddit social media platform received the focus as the object of the study due to its open content sharing. In my publication, I examined the most popular thirty posts from selected subreddits between 01/01/2022 and 01/11/2022 to see how these posts relate to the conflict in terms of context: how well is the conflict represented, and what is the nature of the content shared? It is important to see the ratio of official information to unofficial information within social media. From the posts examined, it was found that the role of informal information is much more important than the official information. Furthermore, users express a large amount of sympathy in their posts, especially towards the Ukrainian party. The Ukrainian side strongly dominates in terms of affiliation of posts, with only one post among the content analysed representing a Russian side. Garcia and Cunanan-Yabut's study looked at the Twitter sentiment, and their user reactions yielded similar results.

Keywords: Social media, russia-ukraine conflict, reddit

Bevezető

A publikáció kutatási témája a Reddit közösségimédia-platform szerepe az orosz–ukrán konfliktus vonatkozásában. A kutatási témához kapcsolódóan három hipotézist állítottunk fel:

- H1: A Redditen megosztott orosz–ukrán konfliktussal kapcsolatos tartalmak száma jelentős, és a felhasználók érzelme dominánsan a nyugati oldallal azonosul.
- H2: A kiválasztott subredditteken jelentős mennyiségben van jelen a nem hivatalos forrásból származó katonai jellegű információ.
- H3: A felhasználók bíznak a megosztott tartalmakban.

A hipotézisek célja az alábbi tézisre választ adni: a felhasználók a nem hivatalos forrásokba is bizalmat fektetnek, és arra, hogy a Reddit szerepe az információmegosztásban jelentős. A kutatás módszertanát a második fejezetben mutatjuk be részletesen. Felhasználhatóság szempontjából a publikáció célja rávilágítani, hogy kritikus helyzetben egy közösségimédia-platform képes információrendszer szerepét betölteni. A felhasználók információigényének ismerete, és annak pontos tudása, hogy milyen jellegű információk rendelkeznek nagy eléréssel a közösségi médiában, elengedhetetlenek a hatékony informáláshoz. Jövőbeli cél pedig e kutatást kibővítve választ adni arra a nagyobb kérdésre, hogy a közösségi médiából történő informálás mint háborús célt elősegítő lépés hogyan használható fel.

A Statista becslése szerint a 2021-es év végére a közösségi médiát használók száma elérte a 4,26 milliárd főt.² A regisztrált felhasználók száma természetesen ennél nagyobb, a közösségimédia-platformok a regisztráció vonatkozásában jelentős szabadságot nyújtanak. A szabadságból eredően bárki szabadon (az adott platform közösségi irányelveit betartva) regisztrálhat, beleértve a vállalatokat és szervezeteket is. Illetve egy személy akár több platformon is jelen lehet. A közösségi média egyik népszerűségi pillére, hogy a felhasználók a tartalommegosztásban is jelentős szabadságot kapnak.

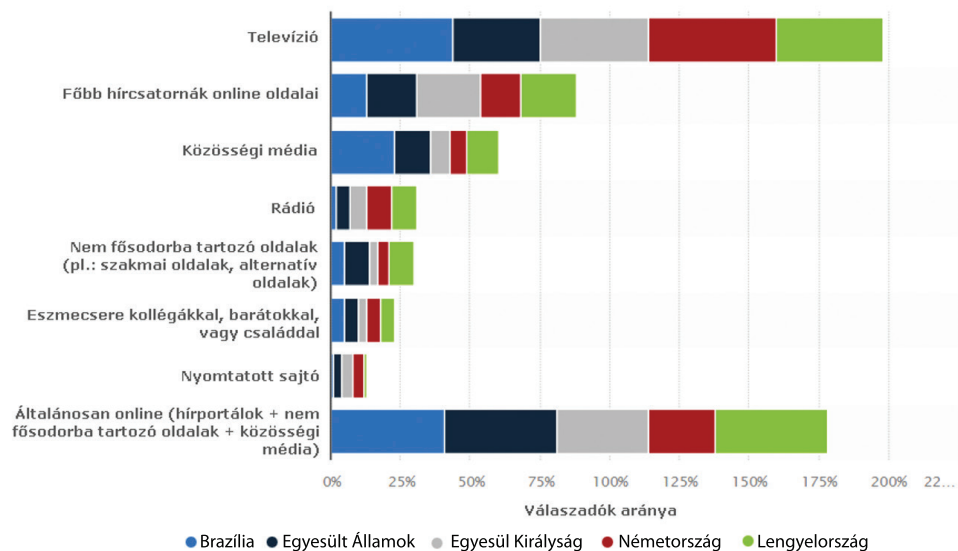
A Statista továbbá felmérte, hogy melyek a főbb okai a közösségi média használatának, így a legnépszerűbb okok:³

- kapcsolattartás családdal és barátokkal (47,6%);
- szabadidőben időtöltés (36,6%);
- hírek böngészése (35,1%);
- tartalomkeresés (31,6%);
- beszélt témák felkeresése (29,5%);
- inspirációs tartalmak böngészése (27,7%);
- termékkeresés (26,3%);
- véleményolvasás és véleménymegosztás (24,5%).

A legnépszerűbb okok között látható, hogy az információszerzés kiemelt szerepet tölt be, ami a közösségi média nyíltságából és hatalmas térnyeréséből eredően logikusan következtethető. A többi oknál is látható, hogy valamilyen módon információszerzéshez, hírek kereséséhez és feldolgozásához kapcsolódik. Kontextusba helyezve, hogy pontosan milyen mértékben van jelen a közösségi média megosztása más médiumokhoz képest, a Statista szintén rendelkezik egy aktuális és releváns összehasonlítással. Ezt összekötve a kutatási témával, a közösségi médiából származó információk megosztása más médiumokhoz képest a 2. ábrán látható. Láthatjuk, hogy a televízió szerepe továbbra is jelentős, de elmondható, hogy általánosan az online tér már utolérte a televízió státuszát. Az online térnek pedig a közösségi média összeforrt részét képezi. A statisztikai adatokban feltételezhető átfedés, mivel a normál médiumok gyakorta rendelkeznek szintén internetes weboldallal és közösségimédia-platformon saját oldallal azért, hogy növelhessék az eléréseiket.

² Statista: Number of social media users worldwide from 2018 to 2027 (in billions).

³ Statista: Most popular social networks worldwide as of January 2022, ranked by number of monthly active users (in millions). Fontos megjegyezni, hogy egy felhasználó akár több témát is megjelölhetett, így a százalékos arányok nem összeadandóak. A százalék azt jelzi, hogy az összes kitöltőből az adott témát hányan jelölték meg, és nem megosztást. A felsorolás nem teljes.

1. ábra: Az orosz–ukrán háborúval kapcsolatos hírekre leginkább odafigyelő hírforrások a világ kiválasztott piacain 2022 februárjában

Forrás: Statista: News Sources Paid Most Attention to for News on the Russia-Ukraine War in Selected Markets Worldwide as of February 2022

Ha közösségi médiát kívánjuk elhelyezni az orosz–ukrán konfliktus vonatkozásában, akkor hasonlóan tehetjük meg, mint ahogy Bányász Péter általánosságban helyezte el (a közösségi médiát), azaz az információs hadszíntér speciális területként.⁴ Kutatásában a közösségi médiát nem értelmezi önállóan mint hadszínteret, hanem mint a kibertér részét képező elemet. És így válik az információs hadszíntér speciális területévé. A kibertér rendelkezik speciális jellemzőkkel, amelyek érvényesek a közösségi médiára. Ezek a speciális jellemzők tartományi kereteken és információs műveletek alkalmazási területein belül helyezkednek el.⁵ A tartományi kereteken belül egyéni és társadalmi alrendszerek helyezkednek el, az információs műveletek alkalmazási területein belül pedig konkrét műveletek, például PSYOPS,⁶ CIMIC,⁷ INFOSEC.^{8,9} A közösségi média pedig ezek alkalmazására nyújt lehetőséget.¹⁰ A kutatási kérdésre visszakapcsolva, a felhasználók bizalmának megismerése a közösségi médiában alapot nyújthat a hatékony információs műveletek végrehajtásához.

A social media¹¹ platformjain a felhasználók vagy állami szereplők információt osztanak meg saját motivációjuk tükrében. A motiváció szerepére és az információmegosztásra

⁴ BÁNYÁSZ 2020.

⁵ BÁNYÁSZ 2020: 596.

⁶ Pszichológiai műveletek (*psychological operations*).

⁷ Polgári és katona együttműködés (*civil-military co-operation*).

⁸ Információs Biztonság (*InfoSec*).

⁹ BÁNYÁSZ 2020: 596.

¹⁰ PARÁDA–FARKAS 2020.

¹¹ Más néven közösségi média.

kifejezetten ráerősít az orosz–ukrán konfliktus, amely során jelentős mennyiségű háborús információt innen tudunk meg. Felmerül azonban a megbízhatósággal szembeni kérdés, hogy megbízhatóak-e az információk? Hírportálok, médiumok is gyakran a közösségi médiában megosztott hírekről számolnak be, hiszen gyakran itt osztanak meg először háborús felvételeket és információt. Az Ukrán Biztonsági Szolgálat például rendelkezik hivatalos Telegram-csatornával, ahol hivatalos információt osztanak meg és fogadnak. De itt is, mint minden felmerülő információ kapcsán, fontos az a kérdés, hogy a tartalom valós-e. Hiszen ahogy fentebb is említettük, a közösségi média mint a kibertér része az információs műveletek alkalmazására alkalmas, és a megtévesztés fontos művelet.

A közösségi médiában rejlő információk felhasználására példa a Liveuamap internetes weboldal, amely segítségével a felhasználók aktívan követhetik a háborús eseményeket, a jelenlegi frontvonal állását, a katonai csapásokat, illetve egyéb jelentős információkat a konfliktusról. Ez az oldal a felhasználók által beküldött (főleg közösségimédia-) posztokból állít elő egy élő térképet, amelyen aktuálisan és aktívan követhető a konfliktus jelenlegi státusza.

2. ábra: Az orosz–ukrán konfliktus státuszát bemutató élő térkép

Forrás: Liveuamap

Fontos azt is megjegyezni, hogy az ellenőrizetlenül, nem hivatalos forrásból származó tartalmak komoly problémát okozhatnak, kifejezetten az álhírek és a dezinformáció kapcsán. Az oldalon megosztott tartalmak nem egészét, de az aznapi aktuális híreket átnézve, minden megjelent tartalom valósnak és megbízhatónak tűnik. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a megosztott tartalom valós és megbízható. Az oldal a hivatalos, a félhivatalos és a civil forrásokat egységesen kezeli a térképen. Arról pontos információt nem lehet fellelni, hogy milyen előzetes szűrések vannak felállítva tartalommegosztás előtt az oldalon. Ez a transzparencia szempontjából kifejezetten fontos, de az oldalon ez nem elérhető.

Az oldal információfelhasználása esetében felmerül az a felvetés, hogy a látogatókat könnyen megtéveszthetik hamis információk beküldésével. A Liveuamapen

erre konkrét példát nem leltem, de egy hasonló példa a Redditen volt látható: egy 2022 márciusában megjelent felhasználói posztban egy orosz város olajfinomítójáról mutatnak videót.¹² A videóban orosz munkások sztrájkolnak a rubel értékének visszaesése miatt. A témára rákeresve viszont csak ez az egy videó elérhető, amelyet néhány felhasználó a közösségimédia-platformon megosztott. Tényleges információ még most, 9 hónappal a tartalom feltöltése után sem elérhető. A Liveuamap esetében hasonló kapcsolatot bizonyos térképjelölések kapcsán láthatunk, amelyek mindösszesen csak egy felhasználó által beküldött Twitter- vagy Telegram-üzenetre alapozzák a tényközlést.

A fake news mint stratégiai narratíva nem új keletű dolog, és folyamatosan visszatérő kihívás, amely nemcsak a katonai kérdéskör esetén merül fel, hanem például a közélet kapcsán is (például Covid-19-járvány).¹³ A 2022-es orosz–ukrán konfliktus esetében már előzetesen is téma volt a fake news, hiszen a Krím félsziget annexiója óta visszatérő elem a két fél között. Irina Khaldarova és Mervi Pantti tanulmánya¹⁴ foglalkozott a fake news kérdéssel és a felmerülő álhírek cáfolásával. A tanulmányban – közösségi forrásokból – működő oldalt mutattak be, amelynek a neve StopFake. A StopFake¹⁵ 6 évvel később is láthatóan aktívan működik, és továbbra is igyekszik cáfolni a felmerülő álhíreket. Fontos kiemelni azt, hogy nem csupán a StopFake foglalkozik az orosz–ukrán konfliktus kapcsán az álhírek cáfolatával, hanem például a BellingCat¹⁶ internetes weboldal is. Mindkét weboldal célja, hogy a kibertér információs terén belül tisztázza a felmerülő hamis információkat. Az egyértelműen látható, hogy az oldalak limitált kapacitásokkal rendelkeznek. Naponta maximum 1-2 hírt dolgoznak fel, ami természetesen nagy eredmény, hiszen az információ pontos ellenőrzése a létrehozásával ellentétben rengeteg munkát igényel. A fake news-zal szembeni fellépés legnagyobb kihívása – hiába vannak tényeket tisztázó oldalak – a közösségi média alapvető működéséből ered. A platformok az azonnali információmegosztásra és az érzelmekre hatnak. Tehát később tisztázni egy teljesen különálló oldalon, azt, hogy egy múltbeli hír igaz vagy hamis nem a leghatékonyabb, továbbá az álhír létrehozásával ellentétben a tisztázás idő- és erőforrás-igényes. A fake news kapcsán kiemelendő, hogy orosz oldalról a konfliktus első szakaszában prognosztizált volt, hogy jelentős dezinformációs kampány jelenik meg a közösségi médiában. Az orosz fél 2022 előtti kibertér dimenziója alapján (például két háborús esemény: Grúzia 2008 és Ukrajna 2014) erősen prognosztizálta azt, hogy komoly kibercsapás fog bekövetkezni.¹⁷ A konfliktus elején érkezett több komoly kibertámadás, de ezek kritikus csapása nem következett be, vagy elhárították azokat.¹⁸ A közösségi médiában is általánosságban a szentimentet, azaz a felhasználói érzést nem sikerült elnyomnia az orosz félnek. Itt kapcsolódik a kutatási téma a bevezetőhöz: kutatási témaként bemutatni a Reddit közösségimédia-platform szentimentjét, és választ adni arra a kutatási kérdésre, hogy

¹² u/raqp1 2022.

¹³ INÁNCSI–FARKAS 2022.

¹⁴ KHALDAROVA–PANTTI 2016.

¹⁵ Lásd: www.stopfake.org

¹⁶ Lásd: www.bellingcat.org

¹⁷ WILLETT 2022.

¹⁸ WILLETT 2022.

a Reddit platform szerepe az információmegosztásban jelentős-e, és a felhasználók bíznak-e a megjelenő tartalmakban. Az információmegosztás szerepe előtt fontos azt a kérdést tisztázni, hogy a közösségi média önmagában képes-e lefedni az alapvető információs rendszer feltételeit. Farkas Tibor és Hronyecz Erika¹⁹ hat lételemet fogalmazott meg az információs rendszerrel szemben: hardveres, szoftveres, irányító, adatbázis és applikáció, személyek és telekommunikáció. A közösségi média önmagában nem rendelkezik e hat elemmel, viszont arra képes, hogy kiválóan összekösse ezt a hat elemet és így információs rendszerként létezhesen. A social media nem arra lett kitalálva, hogy információs rendszerként működjön, de képes arra, hogy a szükséges feltételeket lefedje és így alternatív lehetőséget nyújtson. Az is kiemelendő, hogy a NATO többnemzeti műveletek²⁰ esetében az információmegosztás komoly kihívásokat rejt, e kihívások egyik része az eszközök között található szakadék.²¹ Az információbiztonság és a tartalomhitelesség elengedhetetlen, tehát közösségi média csak alternatívaként értelmezhető. Ilyen alternatíva lehet például ideiglenesen információs szakadék ideiglenes összekötésében.

Az információmegosztáson túl a közösségi média másik fontos szerepe a visszacsatoláshoz jutás. Mind a tartalmegosztó, mind az olvasó, mind a kommentelő láthatja azt, hogy az adott tartalomhoz más felhasználók hogyan viszonyulnak. A közösségi média használatánál így lényeges elem az, hogy a felhasználók érzelmeire is hasson, hiszen ez tudja növelni a tartalmak elérését. A posztokra érkező reakciók, továbbá a posztok utóélete így függ a felhasználói érzelemtől.

A felhasználók visszajelzése adhat választ arra, hogy milyen az általános felhasználói nézet a konfliktus vonatkozásában. Azért esett a választásom a Redditre, mert ez az egyik legtágabban értelmezhető platform. A Facebookkal, illetve Instagrammal ellentétben (amelyek szintén jelentős felhasználói bázissal rendelkeznek) itt, a ritka kivételeket eltekintve, a feltöltött tartalmak nyíltak és mindenki számára elérhetőek. Így például a Facebooknál a felhasználói szentiment értelmezésénél nehézséget ad az, hogy sok felhasználó posztja csak a saját ismerősi köre számára elérhető. Továbbá a Reddit nem egy zártabb közösséget képvisel, minden nemzetből (még ha eltérő arányokban is) van reprezentáció, továbbá témakörök köré is gyűlnek felhasználók nemzettől és hovatartozástól függetlenül. Természetesen mivel a platform amerikai születésű, a Reddit főleg „nyugati” jellegű. A posztok és kommentek túlnyomó része például angol nyelven íródik, illetve a felhasználók 47,13%-a az Egyesült Államokból használja a platformot.²²

A platform 2021-ben havi átlagosan 861 millió aktív felhasználóval rendelkezett,²³ és meglátásom az, hogy az orosz–ukrán konfliktus vonatkozásában jól mutatja kifejezetten a nyugati felhasználók szentimentjét.

A Reddit közösségimédia-platform különböző fórumokból áll, ezeket subredditeknek hívják. A subredditnek egy-egy specifikus témát (vagy témakört) ölelnek át fórum jelleggel. A fórumok gyakorlatilag bármilyen témakörűek lehetnek, alapvető

¹⁹ FARKAS HRONYECZ 2016.

²⁰ FARKAS 2020; FARKAS 2021.

²¹ TÓTH 2021.

²² Statista: Regional Distribution of Desktop Traffic to Reddit.com as of May 2022.

²³ Statista: Social Media & User-Generated Content – REDDIT.

kritérium, hogy a felhasználók egy adott csoportja érdeklődjön iránta. Így a platform az olvasónak nem ismerősi körökből kiindulva vagy személyek követéséből (fontos megjegyezni, hogy lehet felhasználókat és posztjaikat követni) dob fel tartalmat, hanem elsődlegesen az adott subredditre feliratkozásokból. Gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a felhasználó témakörökre iratkozik fel, amelyek iránt érdeklődik (de ezek a témakörök eléggé tágak). Pár példa a legnépszerűbbek közül: a /r/pics – subredditen képeket, a /r/MadeMeSmile subredditen olyan tartalmakat, amelyek mosolyra derítők, a /r/memes subredditen pedig mémeket osztanak meg a felhasználók.

Kutatási módszertan

A Reddit közösségimédia-platform kiválasztott subredditjein 2022. január 1. és 2022. november 1. közötti időszakban megvizsgáltam a 30 legnépszerűbb posztot a /r/Military, /r/War, /r/Ukraine, /r/Russia, /r/WorldNews és a Frontpage subredditen. A választás oka, hogy katonai témájú, illetve háborús témájú subredditen, illetve Ukrajna és Oroszország subredditje kapcsán bemutatható legyen a szentiment. A /r/WorldNewst az általános hírmegosztó jellege miatt választottam. A Frontpage pedig a Reddit önálló főoldala, ez az, amit minden felhasználó lát mint fő hírfolyamot.

A /r/Military subredditre összesen 450 ezer,²⁴ a /r/War subredditre 103 ezer,²⁵ a /r/Ukraine 822 ezer,²⁶ a /r/WorldNewsra 30,3 millió²⁷ felhasználó iratkozott fel. A /r/Russia esetében nem tudjuk megnevezni a pontos feliratkozási számot, ugyanis a subreddit karanténba került. A Redditen általában azokat a subredditeket szokták karanténba helyezni, amelyek egyértelmű közösségi irányelveket nem sértenek, viszont a platform adminisztrátori csapata úgy ítéli, hogy közösségre káros jellegű sértő vagy megbízhatatlan tartalmat közölnek. A karanténba helyezett subreddit szankciókat kap, ezek közül főbb az, hogy a subreddit kereséssel nem elérhető, az ott látható posztokat az oldal nem dobja fel, csakis direkt eléréssel látható. Ez csökkenti a subreddit elérését, illetve terjeszkedését. Arról pontos és megbízható információt nem találtam, hogy a platformot Oroszországból pontosan hány felhasználó használta 2021-ben. Illetve arról sem, hogy Oroszországból a Reddit elérhetőségét korlátozták-e. Azt feltételezem, hogy korlátozás nem volt, mert különben a subreddit nem került volna karanténba.

A felhasználók a subredditen megosztott tartalmakra „upvote”-tal (felszavazás), „downvote-tal” (leszavazás) és kommenttel tudnak reagálni. A felszavazások pozitív reakciónak minősülnek, ezzel tudnak a tartalom számára nagyobb elérést biztosítani. Minden subreddit három kategória szerint csoportosítja a tartalmakat. A „Hot” oldalon látható minden olyan tartalom, amely az aktuális időszakban népszerű, ez az adott subreddit főoldala. A „New” oldalon helyezkednek el azok a tartalmak, amelyek épp most kerültek fel a subredditre. A „Top” pedig a legnépszerűbb tartalmak megtekintésére szolgál egy adott időszakon belül, így lényegében a „Hot” kiterjesztett változata. A felhasználóknak ezért érdekük a posztok „upvote”-olása, mert így kerül az adott

²⁴ Reddit: Military, lásd: www.reddit.com/r/military

²⁵ Reddit: War, lásd: www.reddit.com/r/war/

²⁶ Reddit: Ukraine, lásd: www.reddit.com/r/ukraine/

²⁷ Reddit: WorldNews, lásd: www.reddit.com/r/worldnews/

subredditen kiemelt helyre. Ha egy subredditen valami jelentős elérést generál, az kikerül a Reddit központi oldalára, amelyet „Frontpage”-nek hívnak. Tehát a felhasználók a számukra szimpatikus contentet²⁸ így felszavazzák. Nem tetszés esetén a felhasználók a posztot (leszavazással) süllyesztőbe küldik.

A vizsgálat során a főoldalra kikerült posztokat is megnéztem, szintén a legnépszerűbb 30-at a 2022. január 1. és 2022. november 1. közötti időszakban.

Eredmények

Összesen 180 posztot vizsgáltam meg, amelyeket a poszt témája és jellege szerint kategorizáltam. Téma szerint négy kategóriát hoztam létre: Ukrajnai konfliktussal kapcsolatos (ukrán oldallal szimpatizál); ukrajnai konfliktussal kapcsolatos (orosz oldallal szimpatizál); ukrajnai konfliktussal kapcsolatos (nem egyértelmű mely oldalon áll a szerző); és nem orosz–ukrán konfliktussal kapcsolatos. Jelleg szerint az egyszerűség érdekében öt kategóriát hoztam létre. Így háborús tájékoztatás (hivatalos) kategóriába helyeztem azon posztokat, amelyek az orosz–ukrán konfliktussal kapcsolatosak és egyértelműen hivatalos, megbízható forrásból adnak információt. Háborús tájékoztatás (nem hivatalos) kategóriába került minden olyan poszt, ahol nem egyértelműen eldönthető az, hogy ezt egy hivatalosan megbízható szerv közölte-e. Szimpátiakifejezés kategóriába került minden olyan tartalom, amelynek az általános célja valamely oldallal szemben szimpátiát kifejezni; háborúval kapcsolatos egyéb kategóriába azon tartalmak kerültek, amelyek tágabb jellegük miatt konkrétan egy kategóriába nem besorolhatóak. Illetve azon posztokat is kategorizáltam, amelyek nem az orosz–ukrán konfliktussal kapcsolatosak. Például Nancy Pelosi tajvani látogatása is jelentős eseménynek tekinthető,²⁹ az afgán háború vonatkozásában Biden elnök döntése alapján az Egyesült Államok hadseregének kivonulása³⁰ sem elhanyagolható esemény. Továbbá 2022 ősze óta felfutóban van az iráni nők tüntetése, ahol az események egyre élesebbek, és a kormányzat oldalán álló rendvédelmi szervek állítólagosan a tömegbe is lőttek.³¹ Nem mondhatjuk azt, hogy világunkban az orosz–ukrán konfliktus az egyetlen krízis, vagy a krízisek közül ez a legkiemelkedőbb.

Az öt subredditen és frontpagen vizsgált posztokra összességében 14 907 200 upvoté és 732 462 komment érkezett. Azt fontos megjegyezni, hogy egy felhasználó több subredditen is jelen lehet, tehát felhasználói átfedés van a reakciók között.

A /r/Ukraine subreddit megoszlása kapcsán a posztok 100%-a az ukrán háborúval foglalkozott, és ukrán oldallal szimpatizált. Ez az eredmény várható volt, de azt is meg kell jegyezni, hogy /r/Ukraine nemcsak a háborúval foglalkozik, hanem az adott nemzetet érintő minden kérdéssel. A subredditen a legnépszerűbb 30 posztra összesen 2 267 000 upvoté és 56 142 komment érkezett. A legtöbbjük február–márciusból

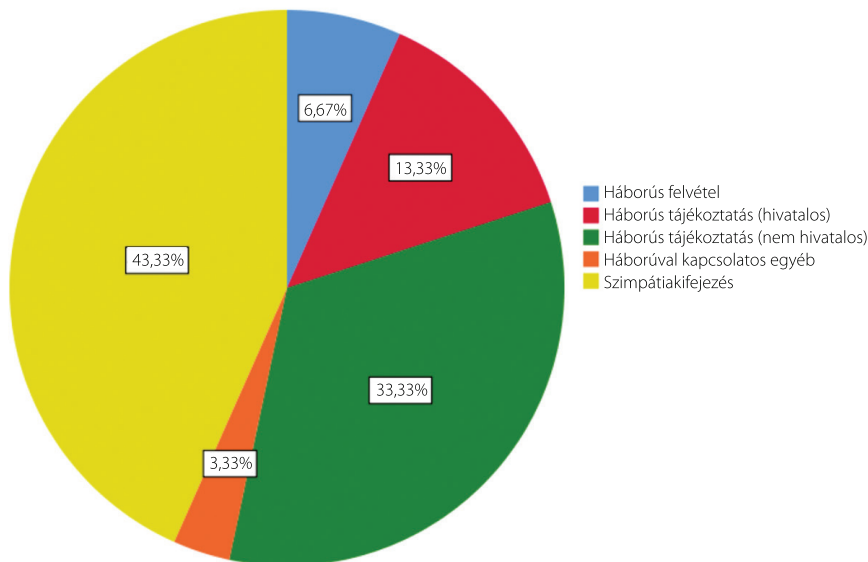
²⁸ Content: internetes tartalom.

²⁹ CHEUNG et al. 2022.

³⁰ The White House 2021.

³¹ GRITTEN 2022.

származik. Ez egybeesik a konfliktus kibontakozásának időszakával is. Érdekeség a jelleg szerinti megoszlásnál látható, amit a 3. ábra mutat.

3. ábra: A /r/Ukraine top 30 posztjának jelleg szerinti megoszlása

Forrás: a szerző szerkesztése

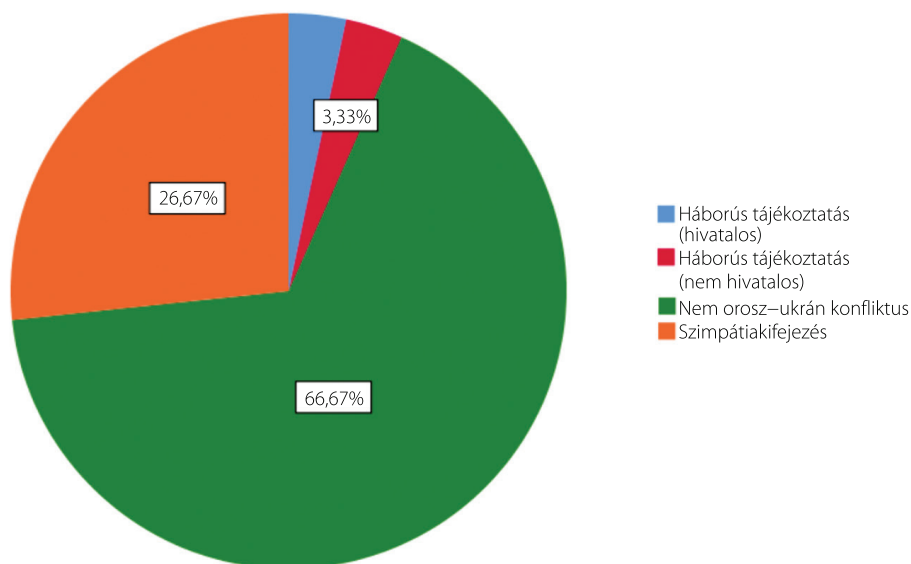
A legnépszerűbb 30 poszt közül minimális mennyiségben (13,3%) található háborús tájékoztatással kapcsolatos és megbízható, hiteles forrásból származó tartalom. Túlnyomó többségben a szimpátiát kifejező tartalmak és a nem hivatalos jellegű tájékoztatások voltak jelen.

A /r/Russia subreddit esetén erősen érződik a karantén hatása. Mindössze 65 900 upvoté és 5520 komment érkezett a legnépszerűbb 30 contentre. Az összes vizsgált tartalom közül csak ezen a subredditen volt olyan tartalom, amely az orosz oldalt képviselte. Összesen négy ilyen tartalom volt fellelhető a legnépszerűbb harminc közül, és mind a négy szimpátiát fejezett ki az orosz oldallal szemben. A jelleg szerinti megoszlást vizsgálva pedig egyértelműen érződik, hogy a vizsgált tartalmak nagy része nem háborús jellegű. Ennek a feltételezett fő oka az erős moderáltság és a karantén. A Reveddit nevű oldal lehetőséget nyújt arra, hogy részben megtekinthessük a Redditről törölt tartalmakat. Az eltávolított posztok így is nehézkesen elérhetőek (ez az oldal időnként készít egy-egy snapshotot,³² így a gyorsan törölt tartalmak itt sem láthatóak), de viszonyítási alapul tud szolgálni, hogy mi lehetett az erős moderáció és karanténba kerülés mögött. A törölt tartalmak főleg az orosz rendszerrel szembeni kritikát gyakoroltak (például Putyin

³² Más néven mentést az eredeti oldalról.

elnök halálát kívánták), illetve a subredditet ért raiddel³³ kapcsolatosak. Továbbá felmerültek a törölt tartalmak között Oroszországot dicsőítő posztok is, de ezek száma elenyésző volt.

A megmaradt tartalmak esetében egyértelműen érződik, hogy nem a háború a fő téma. Az oka ennek az lehet, hogy a subreddit karanténba került, és ez nagyon közeli pont ahhoz, hogy teljesen töröljék és véglegesen kiltítsák. Ezért a felhasználók és moderátorok óvatosabbak a megosztott tartalmak vonatkozásában, főleg semlegességet képviselnek, vagy nem foglalnak állást. Ez látható a posztok jelleg szerinti megoszlásában.

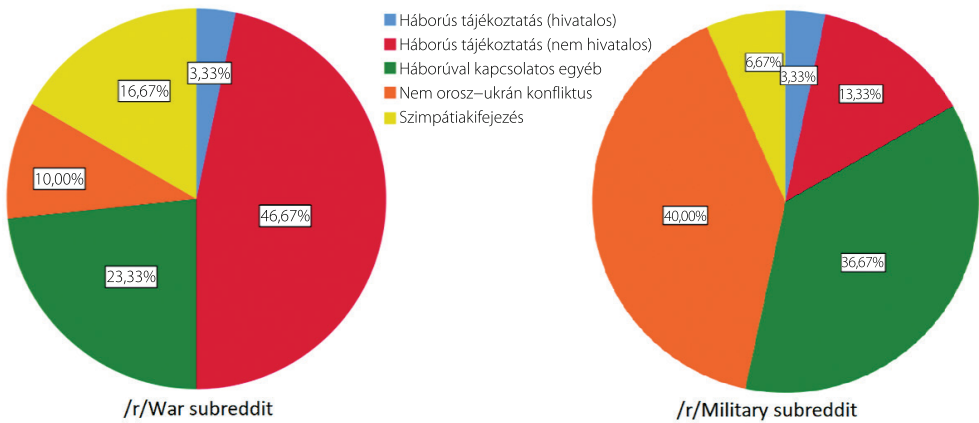

4. ábra: A /r/Russia top 30 posztjának jelleg szerinti megoszlása

Forrás: a szerző szerkesztése

A /r/War subredditre 60 700 upvote és 6 986 komment érkezett, a /r/Military esetében pedig 448 600 upvote és 16 479 komment keletkezett. A két subon a vizsgált posztok közül összesen 18 volt, amely nem az orosz–ukrán konfliktussal volt kapcsolatos. Ezek a tartalmak főleg az afgán háborúval foglalkoztak, és az Egyesült Államok hadseregéhez kötődő témát dolgoztak fel.

³³ Raidnek nevezzük azt, amikor egy adott közösség egységesen „elárasztja” egy másik közösség platformját azonos magatartást követve (ez lehet pozitív vagy negatív visszajelzés).

5. ábra: A /r/War és /r/Military top 30 posztjának jelleg szerinti megoszlása

Forrás: a szerző szerkesztése

A jelleg szerinti megoszlások alapján elmondható, hogy a hivatalos háborús tájékoztatás jelenléte ezeknél a subredditeknél is minimális. A nem hivatalos forrásból származó tartalmak viszont a /r/War, azaz a háborúval foglalkozó subreddit esetében jelentős. Az orosz–ukrán háborúval foglalkozó tartalmak közül tíz olyan tartalom volt, amely semlegesként jelölhető meg állásfoglalás tekintetében. Az összes többi az ukrán oldal nézeteit képviselte.

A subredditek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a vizsgált subok legnépszerűbb 30 posztja között túlnyomó többségben az orosz–ukrán konfliktus foglal helyet, és a felhasználók nagymértékben állást foglalnak az ukrán fél mellett. Így a H1 hipotézis (A Redditen megosztott orosz–ukrán konfliktussal kapcsolatos tartalmak száma jelentős, és a felhasználók érzelme dominánsan a nyugati oldallal azonosul), bizonyítást nyert.

A Reddit szentimentjének vizsgálatánál a Frontpage-t is megnéztem, szintén azonos időszakban, azonos top 30 posztot. A Frontpage a Reddit központi gyűjtőoldala, minden subredditől kerülhet fel oda tartalom, ha az adott content eléri az aznapi népszerűségi küszöböt. A főoldalra kikerült tartalmakra is szavazhatnak a felhasználók, így, ha egy subról kikerült tartalmat a nagyobb közösség nem tart szimpatikusnak, leszavazhatja és süllyesztőbe küldheti. A Frontpage ily módon jó képet mutat arról, hogy a Reddit közössége mit gondol és érez egy témáról. A főoldalon a vizsgált időszak legnépszerűbb 30 tartalmát azonos szempontok szerint elemeztem. Ezekre a posztokra összesen 8 106 000 upvote és 160 535 komment érkezett. A harminc tartalomból összesen hét foglalkozott az orosz–ukrán konfliktussal, és ezek, két nem egyértelmű tartalmat leszámítva, mind az ukrán oldalt képviselték. Kettő darab hivatalos háborús tájékoztatás és egy darab nem hivatalos érte el a legnépszerűbb kategóriát, a maradék négy pedig szimpátiát fejezett ki az ukrán féllal szemben.

Látható, hogy a Redditen az orosz–ukrán konfliktus jelentősen megjelenik az elmúlt időszak top posztjai között, és a felhasználók általános jellegű szentimentje, hogy az ukrán oldallal szemben fejeznek ki szimpátiát. Megjelenik a háborús tájékoztatás is mint elem. A tájékoztatás vonatkozásában jelentősek a nem hivatalos forrásból származó hírek, a hivatalos forrásból származókkal szemben. Ennek az oka feltételezhetően az lehet, hogy a közösségi média kulcseleme a gyors információmegosztás, és a felhasználóknak lehetőségük van arra, hogy könnyen és gyorsan dokumentálják az aktuális eseményeket, majd pedig ezeket megosszák egymás között. Ezért ezek a tartalmak jelentős elérést és a posztolónak virtuális népszerűséget tudnak hozni. A H2 hipotézis, „A kiválasztott subredditen jelentős mennyiségben van jelen a nem hivatalos forrásból származó katonai jellegű információ”, bebizonyosodott. A felhasználói visszajelzések (upvote) alapján azt is megállapíthatjuk, hogy a felhasználók bíznak a tartalmakban, mivel domináns a tartalom jelenléte és a pozitív visszajelzés. A H3 hipotézis, azaz „A felhasználók bíznak a megosztott tartalmakban” így szintén bizonyítást nyert.

A Reddithez kapcsolódóan a Twitteren is hasonló a felhasználók nézete. A kutatás fókuszja a Reddit közösségimédia-platform és a platform szerepe az orosz–ukrán konfliktus vonatkozásában. Párhuzamot vonni más közösségimédia-platformokkal kihívásokban gazdag, mivel minden platform más-más jellegzetességekkel rendelkezik (például a YouTube videóformátumot használ, az Instagram képalapú). Azért a Redditet választottam, mert nyílt és könnyen tematizálható platform. Ehhez kapcsolódóan viszonyítást tud nyújtani a Twitter, viszont fontos hangsúlyozni, hogy összehasonlítani két különböző közösségimédia-platformot nehéz. A publikáció írásakor kifejezetten kapcsolódó kutatás, amely a Twittert elemezte, nem volt,³⁴ egy kapcsolódó tanulmányt találtam, amely a twitterezők szentimentjét vizsgálta.

Garcia és Cunanan-Yabut³⁵ tanulmányukban vizsgálták a twitterezők álláspontját abban a kérdésben, hogy a háborúnak a jóváhagyása vagy elítélése-e az egyetemes üzenet. A konfliktus első szakaszában vizsgálták meg a felhasználói szentimentet. A Twitteren is, a Reddit-tartalmakhoz hasonlóan, azonos időszakból származnak a legnépszerűbb posztok. Összesen 27 894 tweetet elemeztek 22 286 felhasználótól, és összességében a háború több negatív érzelmot váltott ki a felhasználókból, mint pozitívumot. A legnépszerűbb három kulcsszóból és az azok körüli pozitív/negatív szentimentből levezették, hogy a twitterező felhasználók elítélik a konfliktust. Legfrekvenciáltabb kulcsszavak a „war”, „people”, „world”, „putin” és „peace” voltak. A felhasználók érzelme a kulcsszavak kapcsán negatív volt, legerőteljesebb negatív érzelmot a Putin szó váltotta ki. Kivételes a „peace” kulcsszó volt, amelyet mindösszesen ~20% használt negatív kontextusban. A Twitter esetében is elmondható, hogy a felhasználók a háborút elítélik, és szimpátiát az ukrán féllel szemben fejeznek ki.

³⁴ A keresést a Scopus, ScienceDirect és T&F rendszereiben végeztem.

³⁵ GARCIA – CUNANAN-YABUT 2022.

Konklúzió

Összességében elmondható, hogy a közösségi média szerepe jelentős, továbbá a platformok jelentős felhasználóval rendelkeznek. A televízióhoz képest viszont a Statista felmérése szerint nincs olyan jelentős elérése a vizsgált és megkérdezett országokban. A Redditen a legnépszerűbb érintett subreddit a /r/WorldNews volt, amely több mint 30 millió feliratkozóval rendelkezik. A közösségi média szerepe az információ-megosztásban nem elhanyagolható, látható volt, hogy a redditező felhasználóknak van hírigénye, illetve külső oldalak is felhasználják a közösségi médiában felbukkanó tartalmakat, hogy aktuális beszámolót, illetve háborús térképet hozhassanak létre. Továbbá a subredditenél is a legnépszerűbb harminc tartalom nagy részben valamilyen módon kapcsolódott az orosz–ukrán konfliktushoz. Ez alól csak a karanténba került /r/Russia subreddit képzett kivételt, aminek az oka feltételezhetően az, hogy a moderátorok és a felhasználók óvatosan közelítik meg a témakört, nehogy kitiltsák a subredditet.

A többi vizsgált subreddit esetében az előző év legnépszerűbb harminc posztjánál minimális volt az a mennyiség, amikor megbízható forrásból származik a tartalom. Jelentős mennyiségű content szimpátiát, illetve nem megbízható forrásból származó információt oszt meg. A felhasználóknak azonnali információra van szükségük, ezért azokat a tartalmakat szavazzák fel, amelyek ezen igényeiket kielégítik. Információ kapcsán teljes egészében csak az ukrán félt erősítő információk kerültek be a legnépszerűbb harmincba. Az információ megbízhatósága viszont erősen kérdéses, hiszen a tartalmak túlnyomó része nem hivatalos forrásból származott, ez alapján a második (A kiválasztott subredditen jelentős mennyiségben van jelen a nem hivatalos forrásból származó katonai jellegű információ) és a harmadik (A felhasználók bíznak a megosztott tartalmakban) hipotézis bizonyítást nyert.

A szentimentvizsgálatból egyértelműen kirajzolódott, hogy a felhasználók elítélik a háborút, és komoly szimpátiát fejeznek ki az ukrán oldallal szemben. Ezt megerősíti a nagy mennyiségű szimpátiaposzt. Illetve a konfliktus prioritásnak mondható a felhasználói elérések vonatkozásában, hiszen nagy mennyiségben ez dominálta a legnépszerűbb harminc posztot az elmúlt egy évből. A Twitter esetében is hasonló szentiment rajzolódott ki: a felhasználók szintén elítélték a háborút és negatív élményként élték meg.

A felhasználóknak igénye van az információra, kifejezetten a rendkívüli helyzetben. A platformon lévők igényelték, hogy aktuális és releváns információhoz juthassanak, a vizsgált subredditen dominánsan jelen voltak az orosz–ukrán konfliktust taglaló témák, és a Reddit főoldalán a legnépszerűbb harmincba hét darab tartalom került. A vizsgálat alapján így az első számú hipotézis (A Redditen megosztott orosz–ukrán konfliktussal kapcsolatos tartalmak száma jelentős, és a felhasználók érzelme dominánsan a nyugati oldallal azonosul) bizonyosodott be. A hipotézisek alapján arra a kutatási kérdésre, hogy „A felhasználók a nem hivatalos forrásokba is bizalmat fektetnek-e, és a Reddit szerepe az információmegosztásban jelentős-e” egyértelműen választ tudunk adni. A felhasználói információigény egyértelműen felülmuta

az információ hitelességének kritériumát. Bányász Péter kutatásában³⁶ a közösségi média katasztrófaelhárításban betöltött szerepét vizsgálta a Sandy hurrikán példáján keresztül. Cikkében bizonyította azt, hogy a közösségi média eszközeit lehet a lakosság-felkészítésben, tájékoztatásban és mentésben használni. Ez nem kapcsolódik szorosan a jelenlegi kutatási kérdéshez, viszont arra rávilágít, hogy kárenyhítés szempontjából egy hasonló rendkívüli helyzetben van fontossága és haszna a közösségi médiának. Jelentős mennyiségű információmegosztás és felhasználói aktivitás volt a Redditen, mivel a platform képi, videó- vagy szövegalapú információmegosztásra egyaránt alkalmas. A felhasználók önkéntesen összegyűlve elkezdtek aktuális információkat megosztani egymással, és ezeket a megosztott tartalmakat a platformon belüli lehetőségekkel (például felszavazás) népszerűsítették.

A jelenlegi kutatás választ adott a felhasználók információéhségének igényére. Céloom e kutatást kibővítve a későbbiekben választ adni arra a nagyobb kérdésre, hogy a közösségi médiából történő informálódás mint háborús célt elősegítő lépés hogyan használható fel. Jelenleg a konkrét konklúzió, hogy a felhasználók információéhsége magasabb, mint az információ hitelességének kérdése. Tehát informálás szempontjából a konkrét hitelességgel nem lényeges foglalkozni, a felhasználóknál a megbízhatónak látszó azonnali információk a lényegesek.

Irodalomjegyzék

- BÁNYÁSZ Péter (2013): A közösségi média szerepe a katasztrófaelhárításban a Sandy hurrikán példáján keresztül. In HORVÁTH Attila (szerk.): *Fejezetek a kritikus infrastruktúra védelemből: Kiemelten a közlekedési alrendszer*. Budapest: Magyar Hadtudományi Társaság, 281–292. Online: http://real.mtak.hu/94342/1/A_kozossegi_media_sze-repe_a_katasztrofae.pdf
- BÁNYÁSZ Péter (2020): A közösségi média lehetőségei és kihívásai a védelmi szférában. In POHL Árpád (szerk.): *Biztonság és honvédelem: Fenntartható biztonság és társadalmi környezettanulmányok 2*. Budapest: Ludovika, 587–602.
- CHEUNG, Eric et al. (2022): Pelosi Expected to Visit Taiwan, Taiwanese and US Officials Say. *CNN*, 2022. augusztus 2. Online: <https://edition.cnn.com/2022/08/01/politics/nancy-pelosi-taiwan-visit/index.html>
- FARKAS, Tibor (2020): Communication and Information Services – NATO Requirements, Part I. *Revista Academiei Fortelor Terestre / Land Forces Academy Review*, 25(4), 281–289. Online: <https://doi.org/10.2478/raft-2020-0034>
- FARKAS, Tibor (2021): Communication and Information Services – NATO Requirements, Part II. *Revista Academiei Fortelor Terestre / Land Forces Academy Review*, 26(1), 9–15. Online: <https://doi.org/10.2478/raft-2021-0002>
- FARKAS, Tibor – HRONYECZ, Erika (2016): Basic Information Needs in Disaster Situations (Capabilities and Requirements). In *XXI. Fiatal Műszaki Tudományos Ülésszaka*. Kolozsvár, 153–156. Online: <http://hdl.handle.net/10598/29161>

³⁶ BÁNYÁSZ 2013.

- GARCIA, Manuel B. – CUNANAN-YABUT, Armi (2022): *Public Sentiment and Emotion Analyses of Twitter Data on the 2022 Russian Invasion of Ukraine*. 9th ICITACEE 2022. augusztus 25–26, Semarang, Indonesia. Online: <https://doi.org/10.1109/ICITACEE55701.2022.9924136>
- GRITTEN, David (2022): Iran Protests: Police Fire on Mahsa Amini Mourners – Witnesses. *BBC*, 2022. október 26. Online: www.bbc.com/news/world-middle-east-63397159
- INÁNCSI Máttyás – FARKAS Tibor (2022): Álhírek ellenőrzése a közösségi médiafelületeken a COVID-19 járvány alatt. *Hadtudomány*, 32(1), 42–53. Online: <https://doi.org/10.17047/Hadtud.2022.32.E.42>
- KHALDAROVA, Irina – PANTTI, Mervi (2016): Fake News The Narrative Battle over the Ukrainian Conflict. *Journalism Practice*, 10(7), 892–900. Online: <https://doi.org/10.1080/17512786.2016.1163237>
- PARÁDA István – FARKAS Tibor (2020): Felderítés és analízis a penetrációs tesztekben – 1. Információgyűjtési technikák. *Hadmérnök*, 15(1), 159–182. Online: <https://doi.org/10.32567/hm.2020.1.11>
- Statista: Most Popular Social Networks Worldwide as of January 2022, Ranked by Number of Monthly Active Users (in millions). Online: www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/
- Statista: Number of Social Media Users Worldwide from 2018 to 2027 (in billions). Online: www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/
- Statista: News Sources Paid Most Attention to for News on the Russia-Ukraine War in Selected Markets Worldwide as of February 2022. Online: www.statista.com/statistics/1316996/russia-ukraine-war-news-sources-worldwide/
- Statista: Regional Distribution of Desktop Traffic to reddit.com as of May 2022 by Country Online: www.statista.com/statistics/325144/reddit-global-active-user-distribution/
- Statista: Social Media & User-Generated Content – REDDIT. Online: www.statista.com/study/67973/reddit/
- The White House (2021): Remarks by President Biden on the Drawdown of U.S. Forces in Afghanistan. 2021. július 8. Online: www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/07/08/remarks-by-president-biden-on-the-drawdown-of-u-s-forces-in-afghanistan/
- TÓTH András (2021): Information-Sharing Challenges and Issues in Multinational Operations, Part 2. *Revista Academiei Fortelor Terestre / Land Forces Academy Review* 26(1), 22–30. Online: <https://doi.org/10.2478/raft-2021-0004>
- [u/raqp1]: It's started in Russia. In Nizhnekamsk, Workers of the Hemont Plant Staged a Spontaneous Strike Due to the Fact that They Were Not Paid Part of Their Salaries as a Result of the Sharp Collapse of the Ruble. Reddit, 2022. Online: www.reddit.com/r/ukraine/comments/t7v7mm/its_started_in_russia_in_nizhnekamsk_workers_of/
- WILLETT, Marcus (2022): The Cyber Dimension of the Russia–Ukraine War. *Survival Global Politics and Strategy*, 64(5), 7–26. Online: <https://doi.org/10.1080/00396338.2022.2126193>